

บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี จังหวัดแม่ฮ่องสอน The Role of Shan Music in Traditional Culture Mae Hong Son Province

เจริญชัย แสงอรุณ^{1*}, วุฒิสิตี จีระกมล², สกุนา พันธะ³, ปิยะนันท์ แนวคำดี⁴ และมนตรี เนมิน⁵

Jarernchai Sangaroon^{1*}, Wutthisiti Jeerakamon², Sakuna Puntura³, Piyanan Nawkamdee⁴ and Montree Namin⁵

^{1*,2,3,4}อาจารย์ ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ ประจำหลักสูตรดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1*,2,3,4}Lecturer from Music Program Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University

²Lecturer from Music Education Program Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding author E-mail: parn7810@gmail.com

Received: 14 March 2025

Revised: 27 March 2025

Accepted: 28 March 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 2. บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 26 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ และแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มาจากบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ประกอบด้วย 1.1) บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี 1.2) ประเพณีแห่จองพารา 1.3) ประเพณีล่องพ่องโต 1.4) ประเพณีปอยส่างลอง 1.5) ประเพณีปอยจำดี และ 2) บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 2.1) บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 2.2) การแสดงฟ้อนดาบ 2.3) การแสดงฟ้อนนก หรือฟ้อนกิ้งก่า และ 2.4) การแสดงฟ้อนโต คือ การแสดงฟ้อนโตเป็นการแสดงของชาวไทใหญ่ โตในความเชื่อของชาวไทใหญ่คือเป็นสัตว์ป่าหิมพานต์ตามความเชื่อของชาวไทใหญ่

คำสำคัญ: บทบาทหน้าที่ของดนตรี, วัฒนธรรม ประเพณี, จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the role of Shan music in the culture and traditions of Mueang District Mae Hong Son Province and 2. to study role of Shan music to promote tourism in Mueang District Mae Hong Son Province. This is qualitative research The research instrument is an interview form There is a target group of 26 people who were selected specifically. The data collected from various documents and

the interview forms were analyzed content analysis. The research results found that 1) The role of Shan music in culture and traditions of Mae Hong Son Province that comes from the role of Shan music in culture and traditions consisting of 1.1) The role of Shan music in culture and traditions 1.2) Chong Para Procession Tradition 1.3) Long Phong Tai Tradition 1.4) Poy Sang Long Tradition 1.5) Poy Cha Ti Tradition and 2) The role of Shan music to promote tourism in Mueang District Mae Hong Son Province consisting of 2.1) The role of Shan music to promote tourism 2.2) Sword dance 2.3) Fon Nok or King Kara dance and 2.4) Fon To performance, namely, fon to performance is a performance of the Shan people To in the belief of the Shan people is an animal from the Himmaphan according to the belief of the Shan people.

Keywords: Role of Music, Culture Tradition, Mae Hong Son Province

บทนำ

ดนตรี เป็นองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมมนุษย์ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของกลุ่มชนต่าง ๆ ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์จึงมีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาขนบธรรมเนียมและสืบทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น (Blackburn, J., 2020) ในบริบทของประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เป็นกลุ่มประชากรหลักที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและดนตรีที่โดดเด่น (Phongphit & Hewison, 2001)

ดนตรีไทใหญ่ เป็นองค์ประกอบสำคัญในวิถีชีวิตของชุมชน ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นเครื่องแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในพิธีกรรม ศาสนา และเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น เทศกาลปอยสา่งลอง เทศกาลปีไหมไทใหญ่ และพิธีกรรมทางศาสนาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา (McIntosh, J., 2018) บทบาทของดนตรีในพิธีกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างเสียงดนตรีกับความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน แม้ว่าดนตรีไทใหญ่จะมีบทบาทสำคัญในด้านวัฒนธรรมและประเพณี แต่ในยุคโลกาภิวัตน์ กระแสของดนตรีสมัยใหม่และวัฒนธรรมจากภายนอกได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของดนตรีพื้นเมือง ด้วยเหตุนี้ การศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในบริบทวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงมีความสำคัญ เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของดนตรีในชุมชน รวมถึงแนวทางการอนุรักษ์และสืบสานมรดกทางดนตรีให้คงอยู่

ปัจจุบันชาวไทใหญ่ ยังคงสืบทอดประเพณี 12 เดือน มีการบรรเลงวงดนตรีดอยฮอฮอร์น วงกลองกันยาว วงกลองมอชิงเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมชาวไทใหญ่ ในประเพณี 12 เดือน ชาวไทใหญ่เรียกว่า 1) เหลินเจียง 2) เหลินกำ 3) เหลินสาม 4) เหลินสี่ 5) เหลินห้า 6) เหลินหก 7) เหลินเจ็ด 8) เหลินแปด 9) เหลินเก้า 10) เหลินสิบ 11) เหลินสิบเอ็ด 12) เหลินสิบสอง (บุษกร บิณฑสันต์ และคณะ, 2557) ซึ่งจะมีการแสดงสร้างความรื่นเริงจะมีขบวนแห่ต่าง ๆ ซึ่งจะมีดนตรีประกอบขบวนแห่วงดนตรีดอยฮอฮอร์น และวงกลองกันยาว จะตีในจังหวะครึกครื้น พร้อมกับการตีฆ้องราว หรือที่เรียกว่า มอชิง นอกจากนั้น ยังมีฆ้องราวแบบเดี่ยวมีฆ้องขนาดเล็กไปหาใหญ่ตั้งแต่ 3-7 ใบ หรือเป็นฆ้องราวคู่ไม้ตีประจำ ฆ้องแต่ละใบอยู่ในราวร่วมกัน ด้านการแสดงก็มีหลากหลาย เช่น การรำนกกิ้งกะหฺร่า ที่ผู้แสดงจะแต่งกายเลียนแบบนกยูง ก้าโต ก้า หมายถึงออกท่าทาง ส่วนโตเป็นสัตว์ 4 เท้าชนิดหนึ่ง หน้า

ยาวคล้ายกวาว มีผู้ขีด 2 คนคล้ายกับการขีดสิงโต การแสดงทั้ง 2 อย่างนี้จึงมาจากตำนานตอนที่พระพุทธรูปเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ ขึ้นดาวดึงส์ สัตว์ต่าง ๆ ล้วนดีใจ แสดงท่าลิงโลดต่าง ๆ ต้อนรับพระองค์ (วีระพงศ์ มีสถาน, 2554)

นอกจากดนตรีและการแสดงดังกล่าว งานประเพณีของชาวไทใหญ่ทั้ง 12 เดือน ในปัจจุบันมีวงดนตรีไทใหญ่รูปแบบใหม่ที่มี อิทธิพลวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกเข้ามาผสมผสาน ได้แก่ วงตอยอฮอร์น ซึ่งประกอบด้วยแบนโจ ไวโอลิน ทึบเพลงซึก แอคคอร์ดียน การเป่าไปไม้ กลองชุดและเครื่องกำกับจังหวะอื่น ๆ ประกอบกับเครื่องดนตรีดั้งเดิมเช่น ตอยอฮอร์น กลองกันยาว ใช้เล่น ประกอบการแสดงลูกเกจาดไต และแสดงงานประเพณีของชาวไทใหญ่ทั้ง 12 เดือน ความเป็นมาของดนตรีไทใหญ่ในจังหวัด แม่ฮ่องสอน จากคำบอกเล่าของนักดนตรีไทใหญ่ ก็คือการศึกษาที่ชาวไทใหญ่ได้นำความรู้ในด้านดนตรีและการแสดงติดตัวเข้ามา ตอนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย บ้างก็มาแต่ตัวก่อนแล้วจึงจัดซื้อเครื่องดนตรีเข้ามาภายหลัง (วีระพงศ์ มีสถาน, 2544) จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว จึงนำมาสู่การศึกษาเรื่องบทบาทและหน้าที่ และในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ของดนตรีไทใหญ่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของดนตรีไทใหญ่เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งตอบสนองความจำเป็นและความต้องการที่จะพัฒนาบทบาทและหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ อีกทั้งยังเป็นการรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อไม่ให้สูญหายเพื่อเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์และการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของดนตรีไทใหญ่ในประเทศไทย

ดังนั้น การศึกษานี้ จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของดนตรีไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งในมิติของวัฒนธรรม ประเพณี และอิทธิพลที่ได้รับจากปัจจัยภายนอก โดยใช้กรอบแนวคิดทางมานุษยวิทยาทางดนตรี (Ethnomusicology) เป็นแนวทางหลักในการศึกษาวิจัย ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงความสำคัญของดนตรีต่อชุมชนไทใหญ่ในแง่มุมต่าง ๆ รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านให้คงอยู่ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์เพื่อการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย พบว่า ดนตรีไทใหญ่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดนตรีมีบทบาทในการสื่อสารคุณค่าทางสังคมและจิตวิญญาณ อีกทั้ง ยังมีส่วนสำคัญในพิธีกรรม ศาสนา และการแสดงศิลปะพื้นบ้าน งานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาถึงองค์ประกอบทางดนตรี บทบาทหน้าที่ รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของดนตรีไทใหญ่ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

1. องค์ประกอบของดนตรีไทใหญ่

ดนตรีไทใหญ่มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากดนตรีของชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ เครื่องดนตรีหลักที่ใช้ประกอบดนตรีไทใหญ่ ได้แก่ “ซิง” (พิณไทใหญ่), “กลองปูจา” และเครื่องเป่า เช่น ปีไทใหญ่ (Sakorn, W., 2018) นอกจากนี้ ดนตรีไทใหญ่ยังมีระบบเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ (Khammai, T., 2019)

2. บทบาทของดนตรีไทใหญ่ในพิธีกรรมและศาสนา

ดนตรีไทใหญ่มีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น พิธีบอยส่างลอง หรือพิธีบวชสามเณรของชาวไทใหญ่ที่ใช้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของขบวนแห่และการเฉลิมฉลอง (Thongchai, V., 2020) นอกจากนี้ยังมีการใช้ดนตรีในพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ซึ่งสะท้อนถึงคติชนวิทยาของชาวไทใหญ่ (Suwan, C., 2017)

3. บทบาทของดนตรีไทใหญ่ในเทศกาลและงานประเพณี

เทศกาลสำคัญของชาวไทใหญ่ เช่น เทศกาลปีใหม่ไทใหญ่ (สงกรานต์ไทใหญ่) และเทศกาลออกพรรษา ล้วนมีการใช้ดนตรีเป็นองค์ประกอบสำคัญ ดนตรีถูกใช้เพื่อสร้างบรรยากาศของความสนุกสนานและเชื่อมโยงชุมชนให้เป็นปึกแผ่น (Jitphakdee, P., 2021) ในบางเทศกาลดนตรีไทใหญ่มักทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดตำนานและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ (Chaiwong, K., 2022)

4. การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายของดนตรีไทใหญ่ในบริบทปัจจุบัน

ปัจจุบันดนตรีไทใหญ่ได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดนตรีร่วมสมัยและสื่อดิจิทัลมีบทบาทมากขึ้น ส่งผลให้ดนตรีพื้นบ้านไทใหญ่อาจถูกลดความสำคัญลง (Preecha, S., 2023) อย่างไรก็ตาม มีการเคลื่อนไหวเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ดนตรีไทใหญ่ผ่านโครงการทางวัฒนธรรมและการศึกษาภายในชุมชน (Wirat, K., 2023)

ดังนั้น จากการศึกษาวรรณกรรมพบว่า ดนตรีไทใหญ่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไม่ว่าจะเป็นในบริบทของศาสนา พิธีกรรม ประเพณี หรือการแสดงออกทางวัฒนธรรม แม้จะเผชิญกับความท้าทายในยุคปัจจุบัน แต่ดนตรีไทใหญ่มักยังเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดอัตลักษณ์และเชื่อมโยงความเป็นไทใหญ่ให้คงอยู่ต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ จำนวน 26 คน ประกอบด้วย 1) ผู้ประพันธ์เพลงที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 6 คน 2) ผู้เรียบเรียงมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 3 คน และนักดนตรี ศิลปินนักดนตรีไทใหญ่ที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 17 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และบทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) อีกทั้ง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ กลั่นกรอง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างข้อคำถาม และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try Out) สัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อแก้ไข ข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มาจากบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ ดังนี้

1.1 บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี

ประเพณีปอยกองโหล คือ ประเพณีปอยกองโหล คือประเพณีงานจุดฟืนในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 เป็นฤดูถวายไม้โหลหรือฟืน ขึ้นตอนและวิธีการจัดงานงานกองโหลจัดในเดือนกุมภาพันธ์เป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นชาวบ้านนิยมจัดงานกองโหล เป็นพิธีถวายฟืนเป็นพุทธบูชาให้นายเจ้าได้ผิงไฟคลายหนาวจัดขึ้นทั่วไปตามวัดชาวไทใหญ่ ชาวบ้านจะจัดหาไม้ฟืน บ้านละท่อนสองท่อนมารวมกันที่วัดร่วมพิธีการทำบุญถวายกองโหลคือ เอาไม้เนื้ออ่อนนำมาท่อนฐานสี่เหลี่ยมคอกหมูปลายแหลมขึ้นไปเป็นยอดเจดีย์มีฉัตรเป็นยอดเป็นฉัตรห้าชั้นประดับด้วยดอกจากจ่ายยอดเจดีย์ทำด้วยไม้แปกคือไม้สนที่จุดติดไฟง่ายนำไม้ไผ่มาขีดราววัดทั้งสี่มุม ปักหน่อกล้วยและหน่ออ้อย พอเวลากลางคืนหลังจากทำพิธีถวายพระเสร็จแล้ว จะนำน้ำมันมาราดจนทั่วแล้วจุดไฟถวาย เป็นพุทธบูชาบางหมู่บ้านจะเผากองโหลโดยใช้บ้องไฟมัลล เมื่อจุดมัลลไฟแล้ว มัลลไฟจะวิ่งไปตามเส้นลวดไปชนสายชนวนที่กองโหลไฟนั้น จะพุ่งเข้าหากองโหลที่ราดด้วยน้ำมันไฟก็จะลุกโชติช่วงมีการประโคมด้วยเสียงกลองกันยาวอย่างครึกครื้นเพื่อให้ผู้คนที่มาร่วมงานสนุกสนาน จะใช้กลองกันยาว จะมีเครื่องดนตรีคือ กลองกันยาว ข้องราวและฉาบเป็นดนตรีหลัก โดยใช้จังหวะที่สนุกสนานที่ใช้ในการตีประโคมในงานปอยกองโหล (ประเสริฐ ประดิษฐ์, สัมภาษณ์)

1.2 ประเพณีแห่จองพารา

ประเพณีแห่จองพาราเป็นการแห่จองพาราหรือจองแข่งต่างสำริด จัดขึ้นในวัน ขึ้น 13 หรือ 14 ค่ำเดือน 11ชาวไทยใหญ่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ในรอบปีที่ผ่านมา โดยจะกระทำกัน ตั้งแต่ ขึ้น 1 ค่ำ เกลินสิบเอ็ด จนถึง ขึ้น 15 ค่ำ เพราะชาวไทยใหญ่มีความเชื่อว่า ผู้ที่ได้ล่วงลับไปแล้ววิญญาณจะสามารถรับส่วนบุญที่ผู้อยู่ภายหลังอุทิศส่วนกุศลให้ โดยจะทำพร้อมกันทั้งหมู่บ้าน ความหมายคือถ้าบ้านไหนมีผู้ตายในรอบปีที่ผ่านมาจะทำโดยญาติพี่น้องไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็จะมากันโดยมากหากมีญาติพี่น้องที่อยู่ไกล ๆ มักจะทำตอนใกล้วันขึ้น 15 ค่ำ ของเกลินสิบเอ็ด โดยนำจองพาราของแต่ละชุมชนในเขตเมืองแม่ฮ่องสอนหรือหมู่บ้านนอกเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและหน่วยงานราชการเข้าร่วมในขบวนแห่จองพารา ซึ่งในอดีต ไม่มีการแห่จองพารา มาจัดในสมัยที่ นายอนันต์ วงศ์วานิช และนายสุเทพ นุชทรวงในสมัยที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองแม่ฮ่องสอน นับจากนั้นก็ปฏิบัติสืบต่อกันเรื่อยมาถือว่าเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยในขบวนจะมีการแสดงต่าง ๆ ได้แก่ 1) การรำนกกิ่ง

กะหล่ำตามจังหวัดกลองกันยาว 2) มีขบวนพ็อนรำกลองมอชิงจะเป็นกลุ่มเด็กสาว แต่งชุดไทใหญ่อย่างสวยงาม 3) การแสดงกำล่ายเป็นการพ็อนรำที่ประยุกต์จากลีลาการต่อสู้ด้วยมือเปล่ามาเป็นการรำรำที่อ่อนช้อยสวยงามจะมีผู้ชายรำรำกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่เข้ากับจังหวัดกลองกันยาว 4) การแสดงกำล่ายเป็นขบวนการพ็อนดาบซึ่งประยุกต์มาจากการฟันดาบหรือล่ายแล้ว จากที่เคยใช้เป็นแม่ไม้การต่อสู้ป้องกันตัวที่มีลีลากระฉับกระเฉงว่องไวดูต้นมาเป็นลีลาการรำที่อ่อนช้อยเพื่อแสดงลักษณะวัฒนธรรมประจำชนชาติ 5) การแสดงพ็อนม่านศิลปะการรำรำแบบท้องถิ่นผสมผสานกับการแสดงดนตรีพื้นบ้านวงต๋อยฮอรรนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน 6) การแสดงกำไต สัตว์สมมุติในป่าหิมพานต์ มีการรำรำประกอบดนตรีกลองกันยาว 7) การแสดงกำบ้านก่อง ซึ่งเป็นศิลปะการรำรำตามจังหวัดกลองกันยาวที่ดีตามแบบฉบับในรัฐฉาน 8) การแสดงกลองมอชิงเป็นศิลปะการรำรำตามจังหวัดกลอง (ประเสริฐ ประดิษฐ์, สัมภาษณ์)

1.3 ประเพณีล่องม่องไต

ประเพณีล่องม่องไตหรือประเพณีลอยกระทงของชาวไทยใหญ่ การจัดงานระยะเวลาการจัดกิจกรรมนิยมจัดกิจกรรมในช่วงเวลาวันขึ้น 13-15 ค่ำเดือน 12 ลอยกระทงบูชาพระอุปคุตในวันเพ็ญเดือน 12 ในช่วงเช้ามี แต่ปัจจุบันมีการลอยกระทงตอนกลางคืนหลังเที่ยงวันในวันเวลาเดียวกันกับการลอยกระทงทั่วไป ล่องม่องไต เป็นคำเรียกขานชื่อพิธีหนึ่งที่ผู้เฒ่าผู้แก่ของชาวไทยใหญ่นำพาลูกหลานปฏิบัติในวันเพ็ญเดือน 12 ล่องม่องไตจึงเป็นพิธีหนึ่งที่มีความหมายว่าการลอยสิ่งที่ลอยน้ำได้หรือลอยแพ ล่องม่อง ค่ายพิธีลอยกระทงของชาวไทย แต่ล่องม่องไตกับพิธีลอยกระทงนั้นมาจากความเชื่อที่แตกต่างกันชาวไทยใหญ่ ล่องม่องเพื่อบูชาพระอุปคุต ตามความเชื่อในพุทธประวัติซึ่งปรากฏในคัมภีร์ไทใหญ่ ตำนานลอยกระทงของชาวไทยใหญ่นั้นเกิดขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัยมีความเชื่อเกี่ยวกับการสะเดาะเคราะห์และคารวะโทษแก่เจ้าแม่คงคาหากเป็นโคมลอยและโคมแขวนเป็นการอุทิศสักการบูชาพระมหาบรมเดชาธาตุจุฬามณีในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในวันเพ็ญเดือน 11 ชาวไทใหญ่ จะมีพิธีล่องม่องไตเพื่อบูชาพระอุปคุตในมหาสมุทรโดยจัดทำเป็นแพใหญ่ในอดีตใช้ไม้ไผ่เป็นแพ ปัจจุบันนิยมใช้ไม้ไผ่ที่มีน้ำหนักรเบาจัดทำขั้วปราสาทหรืออุบลด้วยวัสดุเบา มีม่านประดับตกแต่งด้วยกระดาษฉลุเป็นลายเครือเถาหรือหมอกนอนเคอ สมมุติเป็นวัดของพระอุปคุตมี 4 มุขตรงกลางปราสาทใส่เครื่องอัฐบริขารสำหรับพระภิกษุสามเณรมีจิวรบาตรถ้วยจานชามเข็มไหมพร้อมด้วยเครื่องไทยธรรม 1 ชุดครั้งถึงเวลาเช้ามีดของวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 นิมนต์พระภิกษุสงฆ์ 1 รูปไปเจริญมั่งมีน้ำอันเป็นสถานที่ทำบุญรับไตรสรณคมสมาทานศีลเสร็จแล้วกรวดน้ำรับพร จากนั้นเจ้าภาพก็นำแพหรือม่องลงน้ำ เจ้าภาพอาจตัดเล็บมือเล็บเท้าลงในแพ พร้อมกับใส่เงินเหรียญ เสร็จแล้วตั้งอธิษฐานบูชาพระอุปคุต ขอให้มิใช่ชลาภอยู่ดีมีสุข สุขภาพร่างกายแข็งแรง แล้วปล่อยลอยแพตามน้ำ เป็นอันเสร็จพิธี ประเพณีลอยกระทงในจังหวัดแม่ฮ่องสอนสมัยก่อนมักจัดที่บริเวณหนองจองคำหาก แต่เป็นกระทงใหญ่ซึ่งเป็นการลอยถวายพระอุปคุตตรงข้ามกับความเชื่อของชาวไทยล้านนาและชาวไทยที่เป็นการขอขมาต่อเจ้าแม่คงคาหรือลอยเคราะห์ส่งเคราะห์ปัจจุบันสำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้จัดงานลอยกระทงขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลได้มีโอกาสทำบุญลอยกระทงและสนุกสนานรื่นเริงตามความเชื่อที่ผสมผสาน ขบวนแห่มีการตีกลองกันยาวครึกครื้น กลองกันยาวจะเป็นดนตรีหลักที่ใช้ในการตีประโคมในงานปอยต่าง ๆ มีขบวนแห่การรำและการรำโต ตลอดเส้นทาง

1.4 ประเพณีปอยส่างลอง

ประเพณีปอยส่างลองคือประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวไทยใหญ่ถือว่าเป็นประเพณีสำคัญที่สุดจัดอยู่ในช่วงเดือน 4 ปรายเดือนมีนาคมไปจนถึงต้นเดือนเมษายน ประเพณีปอยส่างลองเกิดจากศรัทธายึดมั่นในบรรพบุรุษศาสนาอย่างมั่นคงของชาวไทยใหญ่ซึ่ง

ถือว่าผู้ที่ถูกละทิ้งสามารถอุทิศตนบรรพชาอุปสมบทในพุทธศาสนาเป็นผู้มีบุญอันยิ่งใหญ่เจ้าภาพจะยอมเสียสละสิ่งของเงินทอง เพื่อสนับสนุนให้ผู้ที่ถูกละทิ้งมีโอกาสพบกับอริยทรัพย์ในทางพระพุทธศาสนาคือการบรรพชาเสียสละลาภยศสรรเสริญสุขุม่งดำเนินตามอริยมรรคเส้นทางไปสู่พระนิพพานเป็นการเลียนแบบเหตุการณ์ตามพุทธประวัติ ปอยสงกรานต์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนยุคสมัยนี้จัดเพียง 3 วัน คือ วันแรก รับสงกรานต์จะแต่งตัวสำราญที่วัด ก่อนหน้าวันรับสงกรานต์ จะเป็นพิธี ปลงผมช่วงเช้าประมาณ 4:00 น ถึง 5:00 น สงกรานต์จะขึ้นมาจากวัดพอเสร็จจะมีการขอขมาพระสงฆ์ ขอขมาพระสงฆ์เสร็จก็ลงมาจากวัดแล้วมีการแห่สงกรานต์รอบวัด 3 รอบ โดยมี เครื่องดนตรีกลองกันยาว ข้อง ฉาบ ร่วมบรรเลงในขบวนพอแห่เสร็จ สงกรานต์ก็จะขึ้นมาขอขมาพระสงฆ์ที่มีบรรดาศักดิ์ในจังหวัดนั้นๆ เสร็จแล้วก็มาขอขมาต่อศาลเจ้าเมือง ช่วงบ่ายก็มีการแห่ไปตามบ้านญาติตามชุมชนต่างๆ เครื่องดนตรีกลองกันยาว ข้อง ฉาบ ร่วมบรรเลงในขบวน มีการประกวดดอกไม้ไฟ และการละเล่นต่าง ๆ นั้น เป็นการจัดกิจกรรมให้มีความครึกครื้นเท่านั้น สถานที่จัดวัดพระธาตุดอยกองมูถือว่าเป็นวัดเป็นแหล่งรวมจิตใจความศรัทธาที่ชาวแม่ฮ่องสอน และผู้มาเยือนในบางชุมชนยังมีประเพณีล่องฝ่องไต หรือประเพณีลอยกระทงไทใหญ่ เป็นการบูชา พระอุปคุตของชาวไทใหญ่ (ประเสริฐ ประดิษฐ์, สัมภาษณ์) วันที่ 2 แห่โคหลู ช่วงเวลา 07.00 น ถึง 07.30 น คือ เป็นวันที่สำคัญที่สุดมีจุดเด่นที่มีความสนุกสนานครึกครื้น ผู้คนนักท่องเที่ยวทั้งหลายจะมาดูชาวไทยใหญ่เดินขบวนแห่เป็นสายยาวและมีการแต่งกายทั้งดงาม มีการบรรเลงกลองกันยาวฉาบ ข้องประกอบกับการแห่ขบวนทำให้เกิดความไพเราะรื่นเริงโดยขบวนแห่ส่วนใหญ่จะมีคนเฒ่าคนแก่ เท่านั้นที่จะตีกลองกันยาวได้ บางครั้งจะมีการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านเช่น ตอยฮอฮอร์น คอยชักกล่อมในขบวน กลองกันยาวหากปีใดมีการบวชสงกรานต์เป็นจำนวนมากจำนวนชุดกลองกันยาว ก็จะมีมากตามไปด้วยบางทีมีถึง 5-7 ชุดทำให้เกิดความสนุกสนานครึกครื้นมากยิ่งขึ้นขบวนแห่สงกรานต์เป็นเสมือนการแสดงแสนยานุภาพของกษัตริย์มีบริวารแห่แหนรายรอบเป็นขบวนยาวมีการพ้อนรำเข้ากับจังหวะดนตรีกลองกันยาวบริวารสงกรานต์ประกอบด้วยผู้ที่ให้สงกรานต์ชื่อผู้มี 2-3 คนสลับเปลี่ยนกันผู้ที่ทำหน้าที่กางที่คำหรือร่มใหญ่ปิดทอง ผู้ที่ทำหน้าที่ถือพานหมากผู้ทำหน้าที่ถือน้ำเต้าและคณะดนตรีชุดกลองกันยาว ในช่วงเวลาเย็นจะมีพิธีรับขวัญสงกรานต์ ในกระบวนการรับขวัญสงกรานต์จะมีการเรียกขวัญมีการเชิญหมอขวัญมาเรียกขวัญสงกรานต์ในการเรียกขวัญจะกล่าวถึงบุญคุณของพ่อแม่ พอเสร็จแล้วก็ป้อนอาหารสงกรานต์ใช้อาหาร 12 อย่าง ป้อนอาหารโดยพ่อกับแม่เป็นคนป้อนให้ ที่บ้านเจ้าภาพและที่วัดเวลากลางคืนเจ้ามือหรือพ่อครัวผู้ประกอบอาหาร จะต้องทำงานหนักมากเนื่องจากวันต่อไปจะเป็นวันบรรพชาสามเณร จะจัดทำเป็นพิเศษซึ่งจะมีหลายอย่างทั้งอาหารคาวหวานการเตรียมอาหารต้องใช้คนจำนวนมากเพื่อเป็นการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยและให้กำลังใจแก่เจ้ามือ เจ้าภาพจะเตรียมกลองมองเซิงไว้ให้ด้วย หากใครว่างจากงานก็จะมาร่วมกันบรรเลง เป็นที่สนุกสนานครื้นเครงจนสว่าง กิจกรรมการบันเทิงจะมีการบรรเลงเครื่องดนตรีคือกลองมองเซิงเป็นเครื่องดนตรีมีอุปกรณ์มากกว่ากลองกันยาวและนิยมจัดไว้ให้บรรเลงกันที่บ้านเจ้าภาพและร่วมขบวนแห่เครื่องไทยธรรมประกอบด้วยกลอง 2 หน้าขนาดใหญ่กว่ากลองกันยาวข้องใหญ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 60 เซนติเมตรข้องขนาดกลางข้องขนาดเล็กประมาณ 3-5 ใบและฉาบใหญ่ 1 คู่ตอนกลางคืนจะมีการโต้กลอนสดหรือรำกลอนสดกันภาษาถิ่นเรียกว่า เอ็ดความ คำว่า เฮด แปลว่าร้อง คำว่าความ แปลว่าเพลง รวมแล้วแปลว่าการร้องเพลงโต้ ตอนหัวค่ำจะเป็นการขับกลอนรำขมเครื่องไทยธรรมสรรเสริญเจ้าภาพยกย่องเชิดชู มักจะดำเนินการโดยศิลปินอาวุโสหรือผู้มีประสบการณ์มาก ช่วงดึกจะเป็นการโต้คารมกัน ด้วยเชิงกลอนหรือรำสตรระหว่างหญิงและชายการโต้คารมนี้จะมีระหว่างกันทุกคืนไม่เฉพาะแต่วันรับแขกเท่านั้นจะได้กันจนสว่างหรือจนกว่าจะเหน็ดเหนื่อยเลิกกันไปเอง และวันที่ 3 วันข้ามสงกรานต์ เป็นวันที่จะนำสงกรานต์ไปบรรพชาเป็นสามเณร ในอดีตจะข้ามสงกรานต์ช่วงบ่าย รับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว แห่สงกรานต์ขบวนแห่ มีดนตรีพื้นบ้าน ตอยฮอ

ฮอรัน กลองกันยาวร่วมขบวนไปด้วย เมื่อถึงวัดก็จะเวียนรอบ โบสถ์ 3 รอบ แล้วทำพิธีอุปสมบทในโบสถ์ วันสุดท้ายของปอยสง่า
ลองนี้ ผู้คนจะมาชุมนุมกันที่วัดตั้งแต่เช้า โดยเฉพาะคนเฒ่าคนแก่จะไปถึงวัดก่อน จนได้เวลาพอสมควรก็จะมีกรอ่านหนังสือธรรมะ
ให้ทุกคนฟังอันเป็นการกล่อมเกลาคใจ ให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี ซึ่งถือเป็นประเพณีสืบทอดกันมานานผู้ฟังก็จะนั่งฟังอย่างสงบและ
สำรวมกิริยาอาการ

1.5 ประเพณีปอยจำดี

ประเพณีปอยจำดีคือการทำบุญก่อเจดีย์ทราย เพื่อถวาย เป็นพุทธานุชาเป็นการสะเดาะเคราะห์และเป็นการขอฝนให้ตก
ต้องตามฤดูกาล งานบุญเจดีย์ทรายเป็นงานทำบุญที่นับว่าสำคัญและยึดถือปฏิบัติกันมาช้านานตั้งแต่สมัยพุทธกาล มีการจัดงานนี้
เป็นประจำทุกปีนับเป็นเวลาเร็วกว่าปีมาแล้วตั้งแต่ครั้งก่อตั้งแม่ฮ่องสอนจนมาถึงปัจจุบัน งานประเพณีบูชาเจดีย์ที่วัดพระนอนเป็น
งานบุญที่ทุกวัยชื่นชอบในการขนทรายเข้าวัดจะเริ่มก่อนวันวิสาขบูชา 7 วันตอนเย็น ๆ ของทุกวัน จะมีผู้คนเป็นจำนวนมากทั้งหญิง
ชายพากันเดินไปที่บ่อทรายขาว จะเต็มไปด้วยทรายขาวพุ่มไม้เตี้ยมีต้นไม้จำพวกต้นพวงต้นหว้าทุกคนจะขุดทรายขาวใส่ย่ามขึ้นถึง
น้ำหรือบางที่ก็บรรทุกใส่เกวียนและเตี้ยยอดต้นหว้า เสียบไปในดินขาวนั้นด้วยเพื่อจะได้นำทรายและไม้สะเป มาบูชาที่วัดพระนอน
ชาวไทใหญ่เชื่อว่างานบุญใด ๆ หากได้บูชาด้วยดอกสะเป ถือว่าได้ทำบุญนั้นด้วยความเต็มอกเต็มใจ เมื่อเททรายไว้ที่วัดแล้วก็พากัน
กลับบ้านบางคนก็ช่วยพระตักทรายไปกองซึ่งเป็นกองสองหน้าซึ่งด้วยหนังสือวัดมีขนาดเท่ากับคนโอบ 1 ใบและห้องขนาดใหญ่มี
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 60 เซนติเมตร จะตีสลับกันระหว่างห้องกับกองกองจะตีสลับไม้ พอถึงเวลาค่ำมืดไม่มีผู้คนขน
ทรายมาเพิ่มแล้วก็หยุดตีวันรุ่งขึ้นก็ตักกองอีกตลอดเวลา 7 วันก่อนวันงานคนที่อาศัยอยู่ในเมืองแม่ฮ่องสอนจะได้ยินเสียงกลองปอง
ต้องทุกเย็นเป็นสัญญาณบอกว่าได้เวลาขนทรายเข้าวัดแล้ว แต่ปัจจุบันไม่มีเสียงกลองแล้วอีกทั้งบ่อทรายขาวก็ถูกนำไปในที่ปลูก
สร้างบ้านเรือนจนหมดจะใช้รถบรรทุกขนทรายมาจากแม่น้ำปายสำหรับวัดอื่น ๆ มักจัดปอยจำดีก่อนวันเพ็ญเดือนหก และรุ่งเช้าวัน
ขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 เป็นวันถวายเจดีย์ทรายเวลาประมาณ 5 นาฬิกา จะมีพิธีบูชาเจดีย์ทรายชาวไทใหญ่ พระสงฆ์จะนำถวายข้าว
เวลา 10.00 น. พิธีทางศาสนาเสร็จสิ้นมีเทศน์ 1 กัณฑ์ถวายปัจจัยไทยธรรมพระสงฆ์อนุโมทนาให้พรถวายเพลพระภิกษุสงฆ์สามเณร
เลี้ยงอาหารผู้ร่วมงานด้วยการแจกข้าวห่อ และในความพิเศษของงานประเพณีปอยจำดีอีกประการหนึ่งคือการทำบั้งไฟ มาจุด
เป็นพุทธานุชาและเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล อาจมีการประกวดบั้งไฟด้วยในบางชุมชน เวลา 13.00 น. นำบั้งไฟแห่ไปตาม
สถานที่จุดเพื่อถวายเป็นพุทธานุชาธรรมบูชาซึ่งขบวนพาเหรดทั้งหมดต้องลงมาตามฤดูกาล มีการนำบั้งไฟไปรวมกันที่บริเวณจัด
งานใกล้ ๆ ทุ่งนาจะมีพระสงฆ์ไปร่วมพิธีด้วยนอกจากนี้จะมีการเล่นดนตรีประกอบด้วย กลองฉาบ การบรรเลงจะบรรเลงจังหวะ
ดนตรีอย่างสนุกสนานเป็นบริเวณสนามที่ห่างจากที่จุดบั้งไฟพอสมควรจะสังเกตได้จากบั้งไฟเขาจะไม่ประดับสวยงามและไม่จัดงาน
ยิ่งใหญ่เหมือนอย่างในภาคอีสานของประเทศไทย มีการจัดประกวดให้เงินรางวัลแก่ผู้ชนะ ในอดีตบุญบั้งไฟพบที่หน้าวัดที่ดนตรีของ
ชาวไทใหญ่ด้านวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในงานบุญบั้งไฟยังมีการแห่บั้งไฟถ้าเป็นบั้งไฟใหญ่จะใช้
เกวียนแห่ นักดนตรีบรรเลงกลองกันยาว ฉาบและฆ้องฮาว ของแต่ละคุ้มมาร่วมบรรเลงอย่างสนุกสนานมีการพ้อนรำอย่าง
สนุกสนานตามจังหวะเสียงกลอง เมื่อจุดบั้งไฟขึ้นฟ้าจะมีการบรรเลงกลองกันยาว ฉาบและฆ้องฮาว ของแต่ละคุ้มมีการรำอย่าง
จังหวะตามเสียงดนตรีที่บรรเลงผู้ชมก็ยืนปรบมือให้จังหวะดนตรีนักท่องเที่ยวย่อมชมขบวนแห่บั้งไฟสร้างความสนุกสนานความ
สามัคคีทั้งชาวบ้านนักท่องเที่ยวที่มาร่วมชมอย่างสนุกสนานเช่นเดียวกันกับชุมชนชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการใช้เครื่อง
ดนตรีเช่นกลองกันยาว ฆ้องฮาวและฉาบบรรเลงเพื่อความสนุกสนาน

1.6 ประเพณีปอยหลวงสำงานคำ

ประเพณีปอยหลวงสำงานคำหรือการถวายผ้าจีวรทองคำ ประเพณี ปอยหลวงสำงานคำ ตามประเพณีของชาวไทใหญ่ได้ยึดตามบ่อเกิดประเพณีได้ 12 เดือน กล่าวว่สมัยพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ นิโครธารามมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีมีจินตนาการว่าบุตรของเราเป็นพระพุทธเจ้าแล้วไทยธรรมที่ตังงามเป็นพิเศษนั้นยังไม่ได้ถวายสักอย่างควรชวนหาวิธีการทำบุญที่ยิ่งใหญ่สักครั้งหนึ่งตั้งนั้นพอลถึงฤดูฤดูเดือน 12 จึงพิจารณาจัดทำจีวรทองคำให้เสร็จภายในวันขึ้น 14 ค่ำเดือน 12 ในปัจจุบันประเพณีการหลวงสำงานคำเกือบจะหายไปจากวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนถือปฏิบัติและมีการฟื้นฟูเป็นบางชุมชนงานประเพณีที่ยึดตามจารีตเดิมนั้นก็คือการทำผ้าปั่นกรอทอดตัดเย็บย้อมให้แล้วเสร็จภายในวันเดียวคล้ายจุลกฐินของชาวไทยภาคแต่การทอดผ้าปั่นนั้นชาวไทใหญ่จะใช้กระดาษทองกระดาษเงินและกระดาษสีน้ำเงินตัดเป็นเส้นเล็ก ๆ ทอดสวดแทรกพร้อมกับผ้าสำหรับถวายเพื่อห่มองค์พระพุทธรูปซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าตามวัดที่ทอดถวายในการทำผ้าปั่นกรอทอดตัดเย็บย้อมนั้นจะปฏิบัติเป็นพิธีกรรมมีการกำหนดขอบเขตการทำโดยล้อมด้วยรั้วราชวัตรจัดทำซุ้มสำหรับทำพิธี มีการร้องรำทำเพลงที่เรียกว่าเฮดกวามไต่ เฮดกวาม คำว่า เฮด แปลว่าร้อง คำว่ากวาม แปลว่าเพลง รวมแล้วแปลว่าการร้องเพลงไต่ เพื่อยกย่อง านบุญอย่างสนุกสนานครึกครื้น ในอดีตไม่มีการแห่ขบวนแต่ปัจจุบันมีการกำหนดขึ้นให้มีการแห่ ขบวน จะมีการบรรเลงเครื่องดนตรี กลองกันยาว ช้องสาว กลองมอชิง และฉาบ มีการร่ายรำประกอบกับจังหวะกลองอย่างสนุกสนาน คล้ายกับประเพณีปอยสา่งลอง เพื่อให้ชาวไทใหญ่ได้รวมกลุ่มกัน ทำให้เกิดความรักความสามัคคี เป็นศิลปะที่เป็นภูมิปัญญาชาวไทใหญ่จะได้แสดงออกเพราะ 1 ปีจะมีการจัดประเพณีปอยหลวงสำงานคำ 1 ครั้ง (ประเสริฐ ประดิษฐ์, สัมภาษณ์)

2. การศึกษาบทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

2.1 บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวรูปแบบการการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมผ่านการศึกษาความเป็นอยู่และวิถีชีวิตในแง่ของความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม อันเกิดจากภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดสืบกันมาทางสังคม วัฒนธรรมบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่เพื่อการท่องเที่ยวนั้นสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวไทใหญ่และผู้คนที่อยู่ในบริบทสังคมรอบ ๆ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวแบบชุมชน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่ชุมชนเป็นผู้สร้างและดำเนินการ โดยมีสาเหตุหลักมาจากความห่วงหาพันทางวัฒนธรรม ต้องการสืบทอดแก่ลูกหลานทำให้เกิดความยั่งยืนคือชุมชนเป็นผู้ดำเนินการอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีปอยสา่งลองเป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ในแม่ฮ่องสอนที่ชาวไทใหญ่ทุกคนถือปฏิบัติมาโดยตลอด เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่อดีต โดยเฉพาะการบวชสามเณรในประเพณีปอยสา่งลอง ที่มีการแต่งกาย มีพิธีกรรมที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ๆ จึงได้รับการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนต่างถิ่น เข้ามาท่องเที่ยวเพื่อผลักดันเศรษฐกิจให้เกิดการหมุนเวียน มีการคมนาคมสะดวกพอที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ จึงเป็นแหล่งที่ได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยุ้จักดังเช่น อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนมีสนามบินจากเชียงใหม่ หากเดินทางโดยรถยนต์จากเชียงใหม่จะผ่านอำเภอยายก่อนถึงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และการประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวประเพณีปอยสา่งลอง จะมีมากกว่าประเพณีอื่น ๆ การจัดงานจะมีในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงเดือนที่มีวันหยุดหลายวัน การประชาสัมพันธ์

เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมประเพณี เป็นอีกหนึ่งของความเจริญที่เกิดขึ้น การพัฒนาชุมชนจากประเพณีที่จัดกันเองภายในชุมชน การจัดงานประเพณีปอยส่างลองนำไปสู่การท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยมีส่วนราชการให้การสนับสนุนงบประมาณบางส่วน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับชุมชนในแต่ละจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2 การแสดงฟ้อนดาบ

การแสดงฟ้อนดาบเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของผู้ชายชาวไทใหญ่ เพื่อให้ฝึกในยามศึกสงคราม การแสดงฟ้อนดาบเป็นการแสดงนาฏศิลป์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาหลายรุ่น โดยได้รับการพัฒนาการมาเป็นการแสดงฟ้อนในประเพณีงานบุญต่าง ๆ การแสดงฟ้อนดาบเป็นการแสดงเรื่องราวและการแสดงออกอารมณ์ความรู้สึกออกมาแสดงควบคู่กับจังหวะของกลอง ในส่วนการบรรเลงดนตรีที่ใช้ประกอบจะนิยมวงกลองกันยาวตีประกอบจังหวะและท่วงทำนอง กลองเป็นสิ่งที่กำหนดท่ารำด้วย ให้ผู้ชมได้รับเนื้อหาสาระและความสุขทางใจ ถ่ายทอดความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการทางกายใจและสังคม ตลอดจนให้สังคมและตระหนักถึงคุณค่าในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกิดความภูมิใจ และสำนึกรักในชุมชนของตนเองการแสดงฟ้อนดาบเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวแบบชุมชน (ภานุเดช อาภิขัย, สัมภาษณ์)

2.3 การแสดงฟ้อนนก หรือฟ้อนกิ้งก่า

การแสดงฟ้อนนก หรือ ฟ้อนกิ้งก่าเป็นศิลปะการแสดงของชาวไทใหญ่ มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ปีก หาง และลำตัว เฉพาะปีก และหางทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย แต่ละส่วนจะทำเป็นโครงก่อนแล้วหุ้มผ้าแพรสีต่าง ๆ ติดหุ้มโครงและใช้ กระดาษตัดเป็นลวดลายตกแต่งให้สวยงาม จากนั้นนำมาประกอบกันโดยใช้ยางรัดเชือกหรือหวายรัดให้แน่น พร้อมทำเชือกโยงบังคับปีกและหางสำหรับดึงเพื่อให้สามารถกระพือปีก และแผ่หางได้เหมือนนก ส่วนลำตัวผู้ฟ้อนจะใส่เสื้อสีเดียวกับปีกและหางส่วนที่รำจะเป็นท่าที่เลียนแบบอากัปกิริยาของนก เช่น การขยับปีกขยับหาง กระโดดโลดเต้นไปตาม จังหวะของกลอง ในส่วนการบรรเลงดนตรีที่ใช้ประกอบจะนิยมวงกลองกันยาวตีประกอบจังหวะและท่วงทำนอง กลองเป็นสิ่งที่กำหนดท่ารำด้วย การแสดงฟ้อนนก หรือฟ้อนกิ้งก่าเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวแบบชุมชน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่ชุมชนเป็นผู้สร้างและดำเนินการทำให้เกิดความยั่งยืนต่อชุมชนและจังหวัดแม่ฮ่องสอน และมีจัดงานสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยว มีการจัดงานที่โรงแรม และสนามบิน มีการจัดการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว

2.4 การแสดงฟ้อนโต

การแสดงฟ้อนโตเป็นการแสดงของชาวไทใหญ่ โตในความเชื่อของชาวไทใหญ่คือเป็นสัตว์ป่าหิมพานต์ตามความเชื่อของชาวไทใหญ่นั้น เกิดขึ้นเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้โปรดพระมารดาและเทวดาอย่างชั้นสวรรค์ เป็นเวลา 3 เดือน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ ซึ่งตรงกับวันออกพรรษา หรือวันเทโวโรหณะชาวโลกและบรรดาสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งโตซึ่งเป็นสัตว์ในป่าหิมพานต์ต่างก็มี ความยินดี ในการเสด็จกลับมาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่จะได้มาโปรดสัตว์ในโลกมนุษย์ ต่างพากันร่ายถวายแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ลักษณะรูปร่างของโตจะคล้ายกวาง เวลาแสดงการแสดงฟ้อนโตจะเดินตามจังหวะกลอง พร้อมทำกิริยาเลียนแบบสัตว์นั้นกลองที่ใช้ประกอบการแสดงคือ กลองกันยาว ปัจจุบันมีการจัดการแสดงฟ้อนโต สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยว มีการจัดงานที่โรงแรม และสนามบิน มีการจัดการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว และตามงานสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ (ประเสริฐ ประดิษฐ์, สัมภาษณ์)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มาจากบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ประกอบด้วย 1.1) บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี คือ ประเพณีปอยกองโหล คือประเพณีงานจุดฟืนในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 เป็นฤดูถวายไม้โหลหรือฟืน ขึ้นตอนและวิธีการจัดงานงานกองโหลจัดในเดือนกุมภาพันธ์เป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นชาวบ้านนิยมจัดงานกองโหล 1.2) ประเพณีแห่จองพารา คือ ประเพณีแห่จองพาราเป็นการแห่จองพาราหรือจองแข่งต่างสว่างปุด จัดขึ้นในวัน ขึ้น 13 หรือ 14 ค่ำเดือน 11ชาวไทยใหญ่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ในรอบปีที่ผ่านมา โดยจะกระทำกัน ตั้งแต่ ขึ้น 1 ค่ำ เกลินสิบเอ็ด จนถึง ขึ้น 15 ค่ำ เพราะชาวไทยใหญ่มีความเชื่อว่า ผู้ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว วิญญาณจะสามารถรับส่วนบุญที่ผู้อยู่ภายหลังอุทิศส่วนกุศลให้ โดยจะทำพร้อมกันทั้งหมู่บ้าน 1.3) ประเพณีล่องฝ่องไต คือ ประเพณีล่องฝ่องไตหรือประเพณีลอยกระทงของชาวไทยใหญ่ การจัดงานระยะเวลาการจัดกิจกรรมนิยมจัดกิจกรรมในช่วงเวลาวัน ขึ้น 13-15 ค่ำเดือน 12 ลอยกระทงบูชาพระอุปคุตในวันเพ็ญเดือน 12 ในช่วงเช้ามี แต่ปัจจุบันมีการลอยกระทงตอนกลางคืนหลังเที่ยงวันในวันเวลาเดียวกันกับการลอยกระทงทั่วไป 1.4) ประเพณีปอยสา่งลอง คือ ประเพณีปอยสา่งลองคือประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวไทยใหญ่ถือว่าเป็นประเพณีสำคัญที่สุดจัดอยู่ในช่วงเดือน 4 ปรายเดือนมีนาคมไปจนถึงต้นเดือนเมษายน ประเพณีปอยสา่งลองเกิดจากศรัทธายึดมั่นในบรรพบุรุษศาสนาอย่างมั่นคงของชาวไทยใหญ่ซึ่งถือว่าการที่กุลบุตรสามารถอุทิศตนบรรพชาอุปสมบทในพุทธศาสนาเป็นผู้มีบุญอันยิ่งใหญ่เจ้าภาพจะยอมเสียสละสิ่งของเงินทอง เพื่อสนับสนุนให้กุลบุตรได้มีโอกาสพบกับอริยทรัพย์ในทางพระพุทธศาสนาคือการบรรพชาเสียสละลาภยศสรรเสริญสุขมุ่งดำเนินตามอริยมรรคเส้นทางไปสู่พระนิพพานเป็นการเลียนแบบเหตุการณ์ตามพุทธประวัติ ปอยสา่งลองในจังหวัดแม่ฮ่องสอนยุคสมัยนี้จัดเพียง 3 วัน 1.5) ประเพณีปอยจำตี คือ การทำบุญก่อเจดีย์ทราย เพื่อถวาย เป็นพุทธบูชาเป็นการสะเดาะเคราะห์และเป็นการขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล งานบูชาเจดีย์ทรายเป็นงานทำบุญที่นับว่าสำคัญและยึดถือปฏิบัติกันมาช้านานตั้งแต่สมัยพุทธกาล มีการจัดงานนี้เป็นประจำทุกปีนับเป็นเวลาเร็วกว่าปีมาแล้ว ตั้งแต่ครั้งก่อตั้งแม่ฮ่องสอนจนถึงปัจจุบันและ 1.6) ประเพณีปอยหลู่สา่งกานคำ คือ ประเพณีปอยหลู่สา่งกานคำหรือการถวายผ้าจีวรทองคำ ประเพณี ปอยหลู่สา่งกานคำ ตามประเพณีของชาวไทยใหญ่ได้ยึดตามบ่อเกิดประเพณีใด 12 เดือน

2. บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทยใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทยใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 2.1) บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทยใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ รูปแบบการการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมผ่านการศึกษาความเป็นอยู่และวิถีชีวิตในแง่ของความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม อันเกิดจากภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดสืบกันมาทางสังคม วัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่เพื่อการท่องเที่ยวนั้นสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวไทยใหญ่และผู้คนที่อยู่ในบริบทสังคมรอบ ๆ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวแบบชุมชน 2.2 การแสดงฟ้อนดาบ คือ การแสดงฟ้อนดาบเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของผู้ชายชาวไทยใหญ่ เพื่อให้ฝึกในยามศึกสงคราม การแสดงฟ้อนดาบเป็น การแสดงนาฏศิลป์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาหลายรุ่น โดยได้รับการพัฒนาการมาเป็นการแสดงฟ้อนในประเพณีงานบุญต่าง ๆ การแสดงฟ้อนดาบเป็นการแสดงเรื่องราวและการแสดงออกอารมณ์ความรู้สึกออกมาแสดงควบคู่กับจังหวะของกลอง 2.3 การแสดงฟ้อนนก หรือฟ้อนกิ่งกะเหรี่ยง คือ

การแสดงฟ้อนนก หรือฟ้อนกิ่งกะหร้าเป็นศิลปะการแสดงของชาวไทใหญ่ มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ปีก หาง และลำตัว เฉพาะปีกและหางทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย 2.4 การแสดงฟ้อนโต คือ การแสดงฟ้อนโตเป็นการแสดงของชาวไทใหญ่ โตในความเชื่อของชาวไทใหญ่คือเป็นสัตว์ป่าหิมพานต์ตามความเชื่อของชาวไทใหญ่

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่ในการมีส่วนร่วมในการรับใช้สังคมของดนตรีไทใหญ่ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ในภาคเหนือของประเทศไทยวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ในด้านวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสังเกตจะเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาทั้งสิ้น งานเทศกาลประเพณีของชาวไทใหญ่นั้นมีกันแทบทุกเดือน และเนื่องจากชาวไทใหญ่นับถือพุทธศาสนากันอย่างเคร่งครัด งานเทศกาลส่วนใหญ่จึงเน้นการทำบุญทำทานเป็นหลัก กำหนดการทำบุญประจำปีของชาวไทใหญ่เรียกว่า หย่า สี่ ซึ่งความหมายตรงกับคำว่า ราศี 12 เดือน หรือประเพณี 12 เดือน ซึ่งเดือนแรกของชาวไทใหญ่ตกอยู่ที่เดือนธันวาคม 1 ในประเพณี 12 เดือนที่สำคัญและเป็นที่รู้จักกันมากกว่าประเพณีอื่น ๆ คือ ประเพณีปอยส่างลองหรืองานบวชลูกแก้ว ประเพณีปอยส่างลอง สอดคล้องกับ เป็นความเชื่อในวรรณกรรมไทใหญ่และความเชื่อของชุมชนไทใหญ่ที่เป็นเรื่องเล่าขานต่อกันมา เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวไทยใหญ่ชาวไทใหญ่มีความเชื่อคล้ายพุทธศาสนิกชนทั่วไปว่าลูกผู้ชายจะต้องบวชเรียนสักหนึ่งครั้งในชีวิตก่อนที่จะแต่งงาน มีคติว่าอันสงส์จากการบวชให้เด็กผู้ชายตั้งแต่อายุน้อยย่อมได้บุญกุศลแรงกว่าการบวชพระภิกษุสงฆ์เพราะเด็กเปรียบเสมือนผ้าขาวจิตใจอย่างใสสะอาดบริสุทธิ์สอดคล้องกับ Suksavang (1996) ได้ศึกษาเครื่องดนตรีและเสียงดนตรีของชนเผ่ากิมมูของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวิถีชีวิต ชาวกิมมู จะนำเอาดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตโดยเฉพาะทางด้านความเชื่อถือของเผ่ากิมมู ต่อบรรพบุรุษซึ่งถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งบูชาและเป็นที่พักทางด้านจิตใจ และยังเชื่อมโยงถึงบทบาทหน้าที่ของดนตรีไทใหญ่เพื่อการท่องเที่ยวที่นั่นมีบทบาท ที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวไทใหญ่และผู้คนที่อยู่ในบริบทสังคมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวแบบชุมชน เป็นรูปแบบการ ท่องเที่ยวอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่ชุมชนเป็นผู้สร้างและดำเนินการ โดยมีสาเหตุหลักมาจากการความห่วงหาวนวัฒนธรรม ต้องการสืบทอดแก่ลูกหลาน และไม่ยอมรับความแปลกปลอมของวัฒนธรรมสมัยใหม่ และสิ่งที่ทำให้เกิดความยั่งยืนคือชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวแบบรัฐส่งผลทำให้บทบาทหน้าที่ดนตรีของชาวไทใหญ่มีความความสามัคคี ทำให้ชาวไทใหญ่มักจะนำกลองหรือกลองกันยาวมาเล่นในงานพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งทางความเชื่อ ในทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่าเสียงฆ้องเสียงกลองคือเสียงมงคล เมื่อเทวดาได้ฟังจะเกิดความสุขกายสบายใจ

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ใน 4 ด้านหลัก ดังนี้

1. องค์ความรู้ด้านมานุษยดนตรีวิทยา (Ethnomusicology) คือ งานวิจัยนี้สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับโครงสร้างของดนตรีไทใหญ่ ทั้งในแง่ของจังหวะ ทำนอง เครื่องดนตรี และรูปแบบการแสดง ซึ่งดนตรีไทใหญ่มีอิทธิพลต่อเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. บทบาทของดนตรีในบริบททางวัฒนธรรมและประเพณี คือ ดนตรีไทใหญ่เป็นส่วนสำคัญของพิธีกรรมทางศาสนา เช่น งานปอยสา่งลอง (พิธีบูชาสามเณร) หรืองานบุญต่าง ๆ ซึ่งดนตรีมีหน้าที่อะไรในพิธีกรรมเหล่านี้ เช่น ใช้เพื่อสร้างบรรยากาศศักดิ์สิทธิ์หรือใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดคำสอนทางพุทธศาสนา

3. การเปลี่ยนแปลงของดนตรีไทใหญ่ในบริบทสังคมร่วมสมัย คือ ดนตรีไทใหญ่ได้รับอิทธิพลจากดนตรีสมัยใหม่หรือกระแสวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น การใช้เครื่องดนตรีสากล หรือการปรับเปลี่ยนทำนองเพื่อให้เหมาะกับรสนิยมของคนรุ่นใหม่ และยังเห็นถึงผลกระทบของเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลต่อการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีไทใหญ่

4. การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา คือ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรีไทใหญ่ ในโรงเรียนหรือสถาบันวัฒนธรรมในระดับชุมชนและภาครัฐ และการส่งเสริมดนตรีไทใหญ่ให้เข้าถึงผู้ฟังรุ่นใหม่ผ่าน แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือเทศกาลดนตรีท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรด้านวัฒนธรรมควรจัดเวทีการแสดงดนตรีไทใหญ่ในงานบุญประเพณี เพื่อให้ดนตรีนี้ยังคงเป็นส่วนสำคัญของชุมชน

1.2 การส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วม เช่น การสอนดนตรีไทใหญ่ในโรงเรียนหรือวัด หรือควรสนับสนุนให้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการนำเสนอ เช่น การนำดนตรีไทใหญ่มาผสมผสานกับแนวเพลงสมัยใหม่ (Fusion Music) เพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการ บันทึกโน้ตเพลง บันทึกเสียง และถ่ายทอดองค์ความรู้ เกี่ยวกับดนตรีไทใหญ่ เพื่อป้องกันการสูญหายหรือการออกนโยบายให้ดนตรีไทใหญ่เป็น ส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการคุ้มครอง

2.2 ภาครัฐควรมีงบประมาณสนับสนุนโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทใหญ่ เช่น ทุนวิจัย ทุนการศึกษา หรือเงินสนับสนุนศิลปินพื้นบ้านหรือการส่งเสริมการทำ ดนตรีไทใหญ่ในรูปแบบดิจิทัล เช่น การจำหน่ายเพลงผ่านแพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง

เอกสารอ้างอิง

วีระพงศ์ มีสถาน. (2544). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ไทยใหญ่*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

Blackburn, J. (2020). *Music and identity in ethnic communities: A cultural perspective*. Oxford University Press.

Chaiwong, K. (2022). Shan Music and Cultural Identity: A Case Study in Mae Hong Son. *Journal of Ethnomusicology*, 45(3), 210-225.

Jitphakdee, P. (2021). Festivals and the Role of Music in Shan Communities in Thailand. *Asian Music Review*, 37(2), 189-205.

Khammai, T. (2019). The Sound of the Shan: Musical Scales and Instruments. *Southeast Asian Music Journal*,

29(1), 75-90.

McIntosh, J. (2018). *Ritual and music in Southeast Asia: Traditional practices in a modern world*. Routledge.

Phongphit, S., & Hewison, K. (2001). *Village life and culture in Northern Thailand*. Silkworm Books.

Preecha, S. (2023). The Impact of Globalization on Shan Traditional Music in Thailand. *Journal of Cultural Studies*, 50(4), 300-315.

Sakorn, W. (2018). Traditional Shan Musical Instruments and Their Roles in Local Communities. *Thai Music Journal*, 22(1), 95-110.

Suwan, C. (2017). Ancestor Worship and Music in Shan Rituals. *Journal of Southeast Asian Folklore*, 18(2), 155-170.

Suksavang Simana. (1996). *Traditional Music of the Lao*. Canada: Memorial University of New foundland.

Thongchai, V. (2020). Poy Sang Long Festival and the Role of Music in Shan Buddhist Practices. *Buddhism and Culture*, 12(3), 125-140.

Wirat, K. (2023). Preserving Shan Traditional Music through Community Initiatives. *Ethnomusicology Today*, 8(1), 65-80.

บุคลากรกรม

ประเสริฐ ประดิษฐ์. (ผู้ให้สัมภาษณ์). เจริญชัย แสงอรุณ และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ตำแหน่ง ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทย สถานที่ วิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทย วันที่ 15 มกราคม 256.

ภาณุเดช อาถิชัย. (ผู้ให้สัมภาษณ์). เจริญชัย แสงอรุณ และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถานที่ ชุมชนไทใหญ่อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเทศไทย วันที่ 15 มกราคม 2564